

Assembly programozás levelező tagozat

Németh Gábor

Szegedi Tudományegyetem
Képfeldolgozás és Számítógépes Grafika Tanszék

2011-2012-2

Tematika

- Assembly nyelvi szint. Az Intel 8086/88 regiszter készlete, társzervezése, címezési módjai, címezési mód byte.
- Az Intel 8086/88 utasításai (adat mozgató, aritmetikai, logikai, string kezelő, bit léptető/forgató, vezérlés átadó, processzor vezérlő, input/output utasítások, program megszakítás, szemafor).
- Pszeudo operátorok. Egyszerű adat definíciós utasítások. Struktúra, rekord (definíció, hívás, mezőre hivatkozás).
- Eljárás (deklaráció, hívás, paraméter átadás/átvétel). Lokális adat terület, rekurzív és reentrant eljárások.
- Feltételes fordítás.
- Makró (definíció, hívás), blokk ismétlés.
- Címkék, változók, konstansok, kifejezések.

Tematika

- Szegmens definíció, szegmens csoport, aktív szegmensek kijelölése, globális szimbólumok.
- Assemblernek szóló utasítások, lista vezérlési operátorok.
- Egyszerűsített lexikális elemző.
- Két menetes assembler fordító.
- Makró generátor.
- Szerkesztő.
- Time sharing (idő osztás). Binding (cím hozzárendelés), dinamikus szerkesztés.
- Programok hangolása.

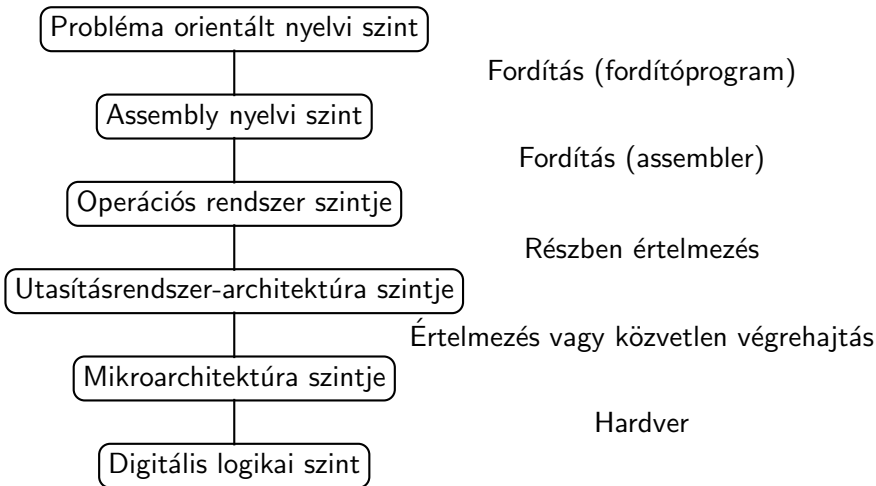
Ajánlott irodalom

- Máté Eörs: Assembly programozás (NOVADAT, 1999, 2000).
- Pethő Ádám: IBM PC/XT felhasználóknak és programozóknak, 1. kötet: Assembly alapismeretek (SZÁMALK, 1992).
- S. Tanenbaum: Structured computer organization (Prentice Hall, 2006). Magyarul: Számítógép-architektúrák 2. átdolgozott, bővített kiadás (Panem 2006).
- B. B. Brey: Programming the 80286, 80386, 80468, and Pentium-based Personal Computer (Prentice Hall, 1996).

Követelmények

- Gyakorlat:
 - 1 nagy ZH: 90 perc, 40 pont
 - a gyakorlat sikeres, ha a hallgató legalább 20 pontot szerzett
 - beadható feladat
- Kollokvium:
 - írásbeli vizsga
 - kollokviumjegy: (lásd a CooSpace-ben és az ETR-ben)

Architektúrális szintek

Fordítás és értelmezés

Fordítás: magasabb szintű nyelvek átalakítása numerikus gépi nyelvre vagy annak szimbólikus formájára.

Értelmezés: A utasítás sorozatok beolvasása és végrehajtása.

Assembler: olyan fordító ahol a forrásnyelv szimbólikus formája a gépi nyelvnek.

Magas szintű nyelvek

Változók, függvények, típuskonverziók, polimorfizmus,
objektum-orientáltság

```
double sum = 0;  
for ( int i = 0; i < 20; i++ ) {  
    sum += sqrt( (double) i );  
}
```


Assembly nyelv

Egysoros utasítások. Az utasítások a gépi kód szimbólikus kódja

```
MOV AX, 10d ; AX = 10d
```

```
ADD AX, [02] ; AX=AX+DS:[02]
```

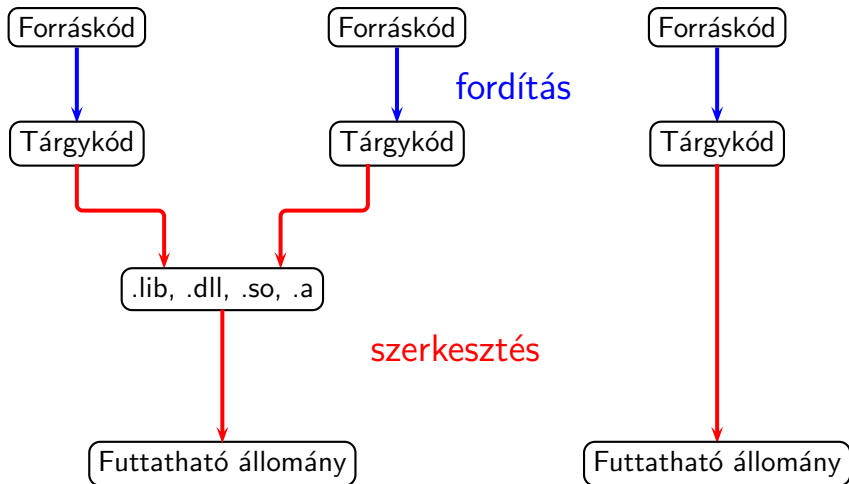
```
PUSH AX ; AX a verembe kerül
```

Gépi nyelv

- A gép számára érthető.
- Gyorsan végrehajtható.
- Processzortípusonként változhat.

```
00 05 0F 2B 42 6F
24 23 94 6E 4A B2
```

Forráskódból futtatható állomány előállítása

Néhány jellemző

- Little endian memória-szervezés
- 16 bites regiszterek
- 20 bites címbusz

Regiszterek

Szegmens regiszterek (16 bites regiszterek)

- CS (Code Segment): utasítások címezéséhez
- SS (Stack Segment): verem címezéséhez
- DS (Data Segment): adat terület címezéshez
- ES (Extra Segment): másodlagos adatterület címezéshez

Regiszterek

Vezérlő regiszterek (16 bites regiszterek)

- IP (Instruction Pointer): az éppen végrehajtandó utasítás logikai címét tartalmazza a CS által mutatott szegmensben
- SP (Stack Pointer): a verem tetejére beírt adat logikai címére mutat az SS által mutatott szegmensben
- STATUS (vagy SR, vagy FLAGS): a processzor állapotát jelző regiszter
- BP (Base Pointer): a verem indexelt címezéséhez használatos
- SI (Source Index): a kiindulási adat terület indexelt címezéséhez használatos
- DI (Destination Index): a cél adat terület indexelt címezéséhez használatos

Regiszterek

Általános regiszterek 16-bites regiszterek.

Az általános regiszterek felső 8 bitje és alsó 8 bitje külön is címezhető

regiszter	felső bájt	alsó bájt	
AX	AH	AL	Accumulator (szorzás, osztás)
BX	BH	BL	Base Register (címző regiszter)
CX	CH	CL	Counter Regiszter (számláló)
DX	DH	DL	Data Register (szorzás, osztás, I/O)

Címzési módok

- Szegmensekre (egybefüggő területekre) osztott memória.
- A szegmens címek mindig oszthatóak 16-tal (paragrafushatár).
- Virtuális cím: $BÁZISCÍM:OFFSZET$
- Fizikai cím: a fizikai címet a szegmens kezdőcíme és a az offszet együttesen határozza meg.
 $BÁZISCÍM \cdot 16 + OFFSZET$ alsó 20 bitje. (valós módban)
- Egy fizikai címhez több logikai cím tartozik.

Adat terület címzés

Kódba épített adat Az adatot közvetlenül a regiszterbe írjuk. Ennél a címzési módnál csak konstansokat tudunk megadni második operandusként.

Formátum: regiszter, konstans

Például:

- AX, 6
- AX, 06F2h

Adat terület címzés

Direkt memória címzés A címrészen az operandus logikai (offset) címét adjuk meg, nem az adatot.

Formátum: regiszter, memóriacím

Például:

- AX, SZ0 , ahol a SZ0 egy word értéket tartalmaz
- AL, KAR , ahol a KAR egy byte értéket tartalmaz

Ügyelni kell arra, hogy a két operandus mérete összhangban legyen egymással. 16 bites regiszterhez csak 16 bites (word) címeket használhatunk, 8 bites regiszterhez csak 8 bites címeket használhatunk!

Direkt címzésnél megadhatunk második operandusként egy regisztert is. Akár egy regisztert, akár egy logikai címet adunk meg, mindkét esetben a memóriacímen tárolt adat változhat, viszont a cím azonos marad.

Adat terület címzés

Indexelt címzés Az operandusban megadott 8 vagy 16 bites számot (eltolás) hozzáadjuk az index-regiszter (SI vagy DI) tartalmához, így alakul ki a logikai cím.

Formátum: regiszter, szám[index-regiszter]

Például:

- AX, [SI] , *itt csak az SI-ben tárolt értéket számítjuk*
- AX, 10h[SI] , *SI tartalmához hozzáadjuk a 10h konstanst*
- AX, -10h[SI] , *SI tartalmához hozzáadjuk a -10h konstanst*

A 8 biten megadott eltolás érték előjel helyesen 16 bitre bővül a cím kiszámításakor.

Adat terület címzés

Regiszter indirekt címzés Az operandusban a címet egy regiszter tartalmazza. Az ilyen módon megadott címet mutatónak hívjuk. Nem adható meg eltolás. Ebben a címzési módnál csak az SI, DI és BX regiszter használható.

Formátum: regiszter, [regiszter]

Például:

- AX, [SI] , az SI-ben tárolt értéket használjuk
- AX, [BX] , a BX-ben tárolt értéket használjuk
- AX, [DI] , a DI-ben tárolt értéket használjuk

Adat terület címzés

Bázis relatív címzés Az operandusban megadott logikai címet úgy kapjuk meg, hogy az eltolás értékét, az SI vagy DI valamelyikének értékét, valamint a BX regiszterben tárolt értéket összeadjuk.

Formátum: regiszter, szám[regiszter] [regiszter]

Például:

- AX, 10h[SI] [BX]
- AX, [BX] [DI]
- AX, [BX + SI + 10h]

Verem terület címzés

A verem (stack) terület címzése bázis relatív címzéssel történik, azzal a különbséggel, hogy BX helyett BP-t használjuk. A fizikai cím meghatározásához nem DS-t, hanem SS lesz a szegmens regiszter.

Program terület címzés

Egy-egy utasítás során az IP értéke az utasítás hosszával növekszik és a soron következő utasításra mutat a CS-ben. Bizonyos vezérlési szerkezetekben (pl. ciklusok, feltételek) az IP értékének megadásával a kívánt helyen folytathatjuk a program futását.

Program terület címzés

IP relatív címzés Az IP (már módosult) pillanatnyi értékéhez hozzáadódik a 8 bites előjeles operandus. A programkódokban bizonyos kódrészletek kezdő utasítását címkével láthatjuk el, ha azt szeretnénk, hogy egy adott feltétel esetén ott folytatódjon a program futása. A feltételes vezérlés átadás és a ciklus utasítás mindig ilyen címzési móddal valósul meg.

Például:

`JMP CIKLUS` , ahol *CIKLUS* egy címke az assembly forráskódban

Program terület címzés

Direkt utasítás címzés Ez a címzési mód közeli (NEAR) vagy távoli (FAR) vezérlés átadásoknál játszik szerepet. A vezérlés átadás közeli, ha a programkód ugyanabban a szegmensben folytatódik tovább és távoli szegmensváltás esetén. Közeli vezérlésátadás esetén a 16 bites operandus lesz az IP új tartalma, távoli vezérlésátadásnál pedig az IP és a CS tartalma is megváltozik. Ilyen vezérlés lehet például az eljáráshívás.

Például:

CALL ELJARAS , az *ELJARAS* nevű eljárás hívása

Program terület címzés

Indirekt utasítás címzés Bármilyen címzési móddal megadott szóban vagy dupla szóban tárolt címre történő vezérlés átadás. Például:

- `JMP AX`
- `JMP [BX]`

Az assembly utasítások szerkezete

Assembly programozási nyelvben egy utasítás a következő sémát követi:

címrész operációs_kód operandusok kommentár

- címrész: egyes adatok illetve utasítások szimbólikus jelölése
- operációs_kód: mnemonic, az utasítás, művelet megnevezésére szolgál
- operandusok: az utasítás paraméterei
- kommentár: A program jobb olvashatóságát és érthetőségét teszi lehetővé, de nincs hatása a program működésére

Példa:

<u>hat:</u>	<u>MOV</u>	<u>AX, 6</u>	<u>; ide ugrik a vezérles</u>
címrész	utasítás_kód	operandusok	kommentár

Az assembly utasítások szerkezete

prefixum 0-2 byte	operációs kód 1 byte	címzési mód 0-1 byte	operandus 0-4 byte
----------------------	-------------------------	-------------------------	-----------------------

- Prefixum: utasítás ismétlés (sztringkezelő utasítások), explicit szegmens megadás (pl. CS:S) vagy LOCK (szemafor).
- operációs kód: a művelet kódja (a szimbólikus alakja a mnemonic)
- címzési mód byte: hogyan kell az operandust címezni
- operandus: mivel kell az operandust elvégezni

Címzési mód byte

7	6	5	4	3	2	1	0
Mód		Regiszter			Reg/Mem		

Adatmozgató utasítások

- XCHG: két operandusa van, amelyek nem lehetnek közvetlen operandusok. Az utasítás kicseréli a két operandusának tartalmát egymással.
- XLAT: nincs operandusa. Az AL-be a [BX+AL] által címzett maximum 256 byte-os tartomány AL-edik bájtját tölti.
- MOV: két operandusa van op1 és op2. Az op2 értékét op1-be viszi

Adatmozgató utasítások

- PUSH: egyetlen operandusát betölti a veremmutató (SS:SP) által mutatott memória címre a verembe, majd a veremmutatót két bájtal csökkenti (a verem „lefelé bővül”).
- PUSHF: nincs operandusa, a STATUS regiszter értékét tárolja el a verembe (Push Flags).
- POP: egyetlen operandusa a veremmutató (SS:SP) által címzett értéket másolja az operandusként megadott helyre.
- POPF: nincs operandusa, a STATUS regiszter értéke lesz a veremmutató által mutatott memóriacím tartalma (Pop Flags). A veremmutató ezután 2-vel növekszik.
- SAHF: Az AH regiszter tartalma átírodik a STATUS regiszter alsó 8 bitjébe.
- LAHF: Az STATUS regiszter alsó 8 bitje átírodik az AH regiszterbe.

A STATUS regiszter

15	14	13	12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
-	-	-	-	O	D	I	T	S	Z	-	A	-	P	-	C

Overflow

Előjeles túlcsondulás

Direction

a string műveletek iránya, 0: növekvő, 1: csökkenő

Interrupt

1: megszakítás engedélyezése, 0: tiltása

Trap

1: „single step”, 0: automatikus üzemmód

Sign

az eredmény legmagasabb helyiértékű bitje (előjel)

Zero

1, ha az eredmény 0, különben 0

Auxiliary Carry

átvitel a 3. és 4. bit között (decimális aritmetika)

Parity

az eredmény alsó 8 bitjének paritása

Carry

átvitel előjel nélküli műveletekhez

Összeadás

- ADD op1, op2
- ADC: A többszavas összeadást támogatja. Előfordulhat, hogy az összeadás két tagja nem fér el 16 biten, akkor a két operandust a (DX:AX) és a (CX:BX) regiszterpárban tárolhatjuk.
- AAA: A pakolatlan (ASCII kódú, egy számjegy nyolc biten) decimális számok összeadását támogatja.
- DAA: A pakolt (ASCII kódú, egy számjegy 4 biten) decimális számok összeadását támogatja. Az A flag jelzi, ha a művelet során a 3. bitről túlcsoordulás történik, ilyenkor A=1.

Kivonás

- SUB: két operandusú kivonás művelet, az első operandusból vonja ki a második operandus értékét. Az eredmény az első operandusban keletkezik.
- SBB: A többszavas kivonás műveletét segíti.
- DEC: Az operandusának az értékét 1-gyel csökkenti. Nincs hatással a Carry-re.
- AAS: Két ASCII szám kivonása után korrigál:
 - 1 Ha AL alsó 4 bitje ≤ 9 és az A flag 0, akkor a 3. lépés jön.
 - 2 Ha $AL = AL - 6$, $AH = AH - 1$, $A = 1$
 - 3 AL felső 4 bitje 0
 - 4 $C = A$
- DAS: Két pakolt ASCII szám kivonása után korrigál:
 - 1 Ha $A = 0$ vagy az AL alsó 4 bitje ≤ 9 , akkor $AL = AL - 6$, $A = 1$.
 - 2 Ha $C = 1$ vagy AL felső 4 bitje ≤ 9 , akkor $AL = AL - 60h$, $C = 1$.

Szorzás

Assemblyben megkülönböztetünk előjeles és előjel nélküli szorzást.

- **MUL:** Előjel nélküli szorzás. A szorzás műveletét úgy alakították ki, hogy két 8 bites, vagy pedig két 16 bites számot tudjunk szorozni. A MUL utasításnak egyetlen operandusa van (op), amely nem lehet közvetlen operandus (vagyis konstans). Két szám szorzatakor egy egyik (első) operandus 8 bites számok esetén az AL-ben tárolódik, 16 bites számok esetén pedig AX-ben.
 - ha op 8 bites, akkor az eredmény AX-ben keletkezik,
 - ha op 16 bites, akkor az eredmény DX:AX-ben keletkezik.

A MUL utasítás hatással van az O és C flag-ekre.

Szorzás

- A MUL utasítás előjel nélküli szorzást valósít meg, amely nincs tekintettel a negatív számokra.

```
MOV AL, -10d      ; AL=0F6h
MOV BL, 02d       ; BL=02h
MUL BL            ; AX=01ECh
                  ; pedig -20=1110 1100 = ECh
```

- IMUL: Előjeles szorzás. Működése hasonló a MUL utasításhoz.

Osztás

- **DIV:** Előjel nélküli osztás. Egyetlen operandusa van, amely nem lehet közvetlen operandus (vagyis konstans). Ha az op operandus 8 bites, akkor az eredmény úgy áll elő, hogy AL tartalmazz az AX/op hányadosát, AH-ba pedig AX/op maradéka kerül. Ha az op operandus 16 bites, akkor AX-be a $(DX:AX)/op$ hányadosa, DX-be pedig a $(DX:AX)/op$ maradéka kerül.

Osztás

- IDIV: Előjeles osztás. Egyetlen operandusa van, amely nem lehet közvetlen operandus (vagyis konstans). A nem 0 maradék előjele megegyezik az osztóéval. Ha az op operandus 8 bites, akkor az eredmény úgy áll elő, hogy AL tartalmazza az AX/op hányadosát, AH-ba pedig AX/op maradéka kerül. Ha az op operandus 16 bites, akkor AX-be a $(DX:AX)/op$ hányadosa, DX-be pedig a $(DX:AX)/op$ maradéka kerül.

Osztás

Az osztásnál előfordulhat, hogy a hányados nem fér el AH-ban vagy AX-ben, ilyenkor azonnal abortál a program. Célszerű megelőző ellenőrzéseket végezni:

- Nem nulla-e az osztó?
- Nem túl nagy-e az osztandó? (Előjel nélküli osztásnál túl nagy az osztandó, ha $AH > op$).

Egyéb műveletek

- NEG: Az operandusának ellentettjét számolja ki.
- CMP: Összehasonlítás. Két operandusa op1 és op2. op1 értékét $op1 - op2$ szerint állítja be és a STATUS regiszter Z flagjét 1-re állítja, ha $op1 - op2 = 0$
- AAM: nincs operandusa. Az AL értékét állítja át binárisan kódolt decimális (BCD) értékre AH-ba és AL-be.

Ciklusok magas szintű programozási nyelvekben

```
int sum = 0;  
for ( int i = 0; i < 10; i++ )  
{  
    sum = sum + i;  
}
```

Vezérlés átadás assemblyben

- címkékhez van rendelve a vezérlésátadás
- a STATUS regiszter flagjei is döntőek lehetnek
- eljárásokkal kapcsolatos vezérlésátadás.

Feltétlen vezérlésátadás (ugrás)

JMP op

- ha op közeli, akkor $IP = op$
- ha op távoli, akkor
(CS:IP) = op

KERÜLENDŐ!!!

Mi lesz az
összehasonlítás
eredménye?

```
start:  MOV AX, 50d
        ADD AX, 02d
        JMP ide
        ADD AX, 22d
ide:    CMP AX, 74d
```

; Z = ?

Feltételes vezérlés átadás (ugrás)

- aritmetikai csoport: CMP, SUB
megkülönböztetjük az előjeles és az előjel nélküli utasításokat
- logikai csoport: a flag-ek állapota dönt

Feltételes ugrások, aritmetikai csoport

Előjeles			Reláció	Előjel nélküli		
JZ	≡	JE	=	JZ	≡	JE
JNZ	≡	JNE	≠	JNZ	≡	JE
JG	≡	JNLE	>	JA	≡	JNBE
JGE	≡	JNL	≥	JAЕ	≡	JNB ≡ JNC
JL	≡	JNGE	<	JB	≡	JNAЕ ≡ JC
JLE	≡	JNG	≤	JBE	≡	JNA

Feltételes ugrások, logikai csoport

a flag igaz (1)		flag	a flag hamis (0)	
JZ	≡ JE	Zero	JNZ	≡ JNE
JC		Carry	JNC	
JS		Sign	JNS	
JO		Overflow	JNO	
JP	≡ JPE	Parity	JNP	≡ JPO
JCXZ		CX = 0		

Példa feltételes ugrásra

Példaprogramok az előjel meghatározására.

```
int szam = -5;
int sign = 0;
if (szam < 0) {
    sign = -1;
} else if (szam > 0) {
    sign = 1;
}
```

```
MOV CX, 0
CMP AX, 0
JE vege
JG poz
JL neg
poz:  MOV CX, 1d
      JMP vege
neg:  MOV CX, -1d
vege:  ...
```

Ciklus szervező utasítások

- relatív címzéssel valósulnak meg,
- csak SHORT ugrásra képesek

LOOP	ipr	CX-et eggyel csökkent, majd ugrás az ipr-re, ha $CX \neq 0$
LOOPZ	ipr	CX-et eggyel csökkenti, majd ugrás az ipr-re, ha $CX \neq 0$ és $Z=1$
LOOPE	ipr	ugyanaz, mint a LOOPZ
LOOPNZ	ipr	CX-et eggyel csökkenti, majd ugrás az ipr-re, ha $CX \neq 0$ és $Z=0$
LOOPNE	ipr	ugyanaz, mint a LOOPNZ

Ciklus szervező utasítások, példa

Példaprogramok az első 10 pozitív egész szám összegének meghatározására.

```
int n = 10;  
int sum = 0;  
while (n > 0) {  
    sum = sum+n;  
}
```

	MOV CX, 10d
	MOV AX, 0
ciklus:	ADD AX, CX
	LOOP ciklus
vege:	...

String kezelő utasítások

- byte-okból vagy word-ökből álló összefüggő adat terület címezése
- a forrás cím mindig (DS:SI)
- a cél mindig (ES:DI)
- nem kötelező a műveletek operandusait megadni (a mnemonic utal arra, hogy byte-os vagy word-ös műveletet kell végeznünk)
- minden utasítás módosítja vagy az SI vagy a DI indexregiszter értékét a D (Direction) flagnek megfelelően: D=0 növekvő, D=1 csökkenő.

String kezelő utasítások

Byte illetve word átvitele a (DS:SI) által mutatott címről a (ES:DI) által mutatott címre.

MOVSB		MOVE String Byte
MOVSW		MOVE String Word
MOVS	d,s	MOVE String (byte vagy word)

String kezelő utasítások

Betöltés AL-be illetve AX-be a (DS:SI) által mutatott címről:

LODSB		LOaD String Byte
LODSW		LOaD String Word
LODS	s	LOaD String (byte vagy word)

String kezelő utasítások

Tárolás az (ES:DI) által mutatott címre AL-ből, illetve AX-ből:

STOSB		STOre String Byte
STOSW		STOre String Word
STOS	d	STOre String (byte vagy word)

String kezelő utasítások

Az (ES:DI) és a (DS:SI) által mutatott címen lévő byte illetve szó összehasonlítása:

CMPSB		COMPare String Byte
CMPSW		COMPare String Word
CMPS	d, s	COMPare String (byte vagy word)

A flag-ek s - d értékének megfelelően állítódnak be.

String kezelő utasítások

Az (ES:DI) által mutatott címen lévő byte illetve szó összehasonlítása AL-lel illetve AX-szel. A flag-ek AX - d értékének megfelelően állnak be.

SCASB		SCAn String Byte
SCASW		SCAn String Word
SCAS	d	SCAn String (byte vagy word)

String kezelő utasítások

A string kezelő utasítások elé ismétlő prefixumokat írhatunk, és ilyenkor ezek az utasítások többször kerülhetnek végrehajtásra.

- $\text{REP} \equiv \text{REPZ} \equiv \text{REPE}$
- $\text{REPNZ} \equiv \text{REPNE}$

Működése hasonló a LOOP utasításhoz.

- ha $\text{CX} = 0$, akkor a string kezelő utasítás nem hajtódik végre
- különben minden utasítás végrehajtásánál CX tartalma eggyel csökken
- ha a string kezelő utasítás beállítja a flag-eket, akkor az ismétlés feltétele, hogy a flag állapota megegyezzen a prefixum végződésében előírttal.

Példa

Van-e az array tömbnek 3-tól különböző eleme?

```
      MOV CX, 100
      MOV DI, -1
      MOV AL, 3
ciklus: INC DI
      CMP array[DI], AL
      LOOPE ciklus
      JNE NEM3
      ...
nem3:  ...
```

```
      MOV CX, 100
      MOV DI, offset
      array
      MOV AL, 3
      REPE SCAS array
      JNE NEM3
      ...
nem3:  DEC DI
```

Gyorsabb

Logikai műveletek

XOR	op1, op2	KIZÁRÓ VAGY művelet
AND	op1, op2	bitenkénti ÉS művelet
OR	op1, op2	bitenkénti VAGY művelet
TEST	op1, op2	a flag-ek op1 & op2 szerint
NOT	op1	bitenkénti negáció

- a NOT utasítás nem módosítja a STATUS tartalmát
- a logikai utasítások nem módosítják az O és C flag-ek értékét

Bitforgató és léptető utasítások

A forgatás/léptetés történhet 1 bittel vagy byte illetve word esetén a CL regiszter alsó 3 illetve 4 bitjén meagott bittel jobbra vagy balra.

RCR	op, 1/CL	forgatás jobbra a Carry-n keresztül
RCL	op, 1/CL	forgatás balra a Carry-n keresztül
ROR	op, 1/CL	forgatás jobbra
ROL	op, 1/CL	forgatás balra
SHR	op, 1/CL	léptetés jobbra
SHL	op, 1/CL	léptetés balra
SAR	op, 1/CL	aritmetikai léptetés jobbra (op előjele lesz a belépő bit)
SAL	op, 1/CL	aritmetikai léptetés balra (op előjele lesz a belépő bit)

SAL = SHL

Processzor vezérlő utasítások

A STATUS regiszter bitjeit módosíthatják:

STC	Set C
CLC	Clear C
STD	Set D
CLD	Clear D
STI	Set I
CLI	Clear I
CMC	Complement C

Processzor vezérlő utasítások

NOP	üres utasítás, nem végez műveletet
WAIT	a processzor külső megszakításig várakozik
HLT	leállítja a processzort

Megszakítások

- használható BIOS rutinok meghívásra,
- debug módban (INT 3, az egyetlen egybájtos megszakításkód),
- kilépéshez

INT	i	megszakítás az i-edik ok szerint
INTO		megszakítás, ha 0=1
IRET		visszatérés megszakító rutinból, IP, CS, STATUS feltöltése a ve- remből

Eljárások

- közeli (NEAR) és távoli (FAR) eljárások
- a főprogram eljárás mindig távoli
- a közeli eljárások ugyanazon szegmensben belül kezdődnek, a távoli eljárások másik szegmensben kezdődnek

Eljárás deklaráció

<i>eljaras_nev</i>	PROC	<i>típus</i>	; típus: NEAR/FAR
		...	
		...	
	RET		; visszateres
<i>eljaras_nev</i>	ENDP		

Eljárás hívás és visszatérés

- `CALL eljárás_nev` : közeli eljáráshíváskor az IP, távoli eljáráshíváskor az IP és CS tartalma a verembe kerül
- `RET` : a `RET` utasítás hatására a IP (vagy ha az eljárás távoli volt, akkor IP és CS tartalma kikerül a veremből, és a program futása az eljáráshívás utáni utasítással folytatódik

Paraméterek átadása

- szabványos helyen történő átadás: Építsük be a forráskódba. Hozzunk létre egy címet, ahol az adat megtalálható és olvassuk onnan az adatot
- regiszterekben történő átadás: a paraméterek címét vagy értékét a megfelelő regiszterekbe tároljuk el az eljáráshívás előtt, majd használjuk azt
- paraméterek veremben történő átadása: a paramétereket meghatározott sorrendben a verembe tároljuk el

Paraméterek szabványos területen történő átadása – 1

skalar	PROC	FAR	; foprogram
	...		; elokeszites
	CALL	skal	; meghivjuk az eljarast
	...		
skalar	ENDP		

Paraméterek szabványos területen történő átadása – 2

```

skal    PROC                                ; eljárás
        PUSH    BX                        ; mentesek
        PUSH    CX
        PUSH    DX
        MOV     CL,n                      ; n az adatszégmensben van, byte
        XOR     CH, CH                    ; CX = n
        XOR     DX, DX                    ; DX = 0
        JCXZ    kesz                      ; ugras a kesz cimkere, ha CX = 0
        XOR     BX, BX                    ; BX = 0, index lesz
ism:    MOV     AL, a[BX]                  ; a egy vektor címe az adatszégmensben
        IMUL    b[BX]                     ; b egy vektor címe az adatszégmensben
        ADD     DX, AX                     ; reszösszeg
        INC     BX
        LOOP    ism
kesz:    MOV     AX, DX                     ; a skalar erteke AX-ben
        POP     DX                         ; visszamentesek
        POP     CX
        POP     BX
        RET                                     ; visszateres
skal    ENDP

```

Paraméterek regiszterekben történő átadása – 1

skalar	PROC	FAR	; foprogram
	...		; elokeszites
	MOV	CL, n	
	XOR	CH, CH	; CX = n
	MOV	SI, OFFSET a	; SI-be az a vektor cime kerul
	MOV	DI, OFFSET b	;DI-be a b vektor cime kerül
	CALL	skal	; meghivjuk az eljarast
	...		
skalar	ENDP		

Paraméterek regiszterekben történő átadása – 2

```

skal    PROC                                ; eljárás
        PUSH    BX                          ; mentesek
        PUSH    CX
        PUSH    DX
        XOR     DX, DX                      ; DX = 0
        JCXZ    kisz                        ; ugrás a kisz címke-re,
                                           ; ha CX = 0
        XOR     BX, BX                      ; BX = 0, index lesz
ism:    MOV     AL, [SI+BX]                  ; a[i]
        IMUL    BYTE PTR [DI+BX]           ; b[i]
        ADD     DX, AX                      ; reszösszeg
        INC     BX
        LOOP    ism
kisz:   MOV     AX, DX                      ; a skalar erteke AX-ben
        POP     DX                          ; visszamentesek
        POP     CX
        POP     BX
        RET                                     ; visszatérés
skal    ENDP

```

Paraméterek veremben történő átadása – 1

skalar	PROC	FAR	; foprogram
	...		; elokeszites
	MOV	AL, n	
	XOR	AH, AH	; AX = n
	PUSH	AX	
	MOV	AX, OFFSET a	
	PUSH	AX	
	MOV	AX, OFFSET b	
	CALL	skal	; meghivjuk az eljarast
	ADD	SP, 6	
	...		
skalar	ENDP		

Paraméterek regiszterekben történő átadása – 2

```

skal  PROC                                ; eljárás
      PUSH    BP                          ; mentesek
      MOV     SP, BP
      PUSH    SI
      PUSH    DI
      PUSH    BX
      PUSH    CX
      PUSH    DX
      MOV     SI, 6[BP]                   stack rel. címzes
      MOV     DI, 4[BP]                   stack rel. címzes
      MOV     CX, 8[BP]                   stack rel. címzes
      XOR     DX, DX                       ; DX = 0
      XOR     BX, BX                       ; BX = 0, index lesz
      JCXZ    kesz                        ; ugras a kész címkere,
                                           ; ha CX = 0
ism:  MOV     AL, [SI+BX]                  ; a[i]
      IMUL    BYTE PTR [DI+BX]            ; b[i]
      ADD     DX, AX                       ; reszösszeg
      INC     BX
      LOOP    ism

```


Paraméterek regiszterekben történő átadása – 3

```
kesz:  MOV    AX, DX          ; a skalar erteke AX-ben
        POP    DX            ; visszamentesek
        POP    CX
        POP    BX
        POP    DI
        POP    SI
        POP    BP
        RET                  ; visszateres
skal   ENDP
```

Rekurzív és reentrant eljárások

- Rekurzív eljárás: önmagát hívó eljárás
- Reentrant eljárás: többszöri belépést tesz lehetővé, akár véletlenszerűen.

A lokális adat a veremben alakítható ki:

<i>eljaras</i>	PROC	...	
	PUSH	BP	
	MOV	BP, SP	
	SUB	SP, n	; n word meretu területet foglalunk
	...		; tovaabbi regiszter mentesek
	...		
	MOV	SP, BP	; visszamentes
	RET	...	; visszamentes
